

ÄLDRE BEFOLKNINGSSTATISTIK FÖR VÄSTERÅS

BAKGRUND

Uppgifter om kommunens befolkning är idag en uppgift som ofta tas fram och är väl känd. Förändringarna följs också regelbundet och publiceras i den här serien kvartalsvis. Äldre uppgifter om den administrativa indelningen **Västerås stad** och till kommunen idag **tillhörande socknar** är svårare att få tag på. Utredning och Statistik publicerade 1992 en skrift "Västerås befolkning under 200 år 1790-1990". I denna redovisades befolkningsutvecklingen för alla i staden ingående socknar. Källmaterialet var då i huvudsak Statistiska Centralbyråns tryckta publikationer och för den äldsta delen originaltabeller till tabellkommissionen.

I detta tidigare publicerade material har det varit svårt att direkt kunna identifiera stadens utveckling från liten småstad till dagens medelstora/stora stad. Detta missförhållande tänkte vi nu råda bot på och dessutom lyfta fram en del äldre statistik om staden och socknarna.

Dessutom finns bilagt i detta meddelande befolkningsuppgifter för ett urval svenska städer för perioden 1800-1950.

KÄLLOR

Det har varit möjligt att ta fram denna statistik därför att det under 1990-talet har publicerats en del böcker från främst Stads- och kommunhistoriska institutet i Stockholm. Sammanställningen nedan bygger således inte på egna arkivstudier utan på återgivande av uppgifter från tryckta källor. För den som är specialintresserad och vill veta mer om metoder för att beräkna den allra äldsta befolkningen hänvisas till dessa källor. Följande källor har använts:

Andersson Palm, Lennart, Folkmängden i Sveriges socknar och kommuner 1571-1997.

Lilja, Sven, Städernas folkmängd och tillväxt. Historisk tätortsstatistik, del 2. Stockholm 1996. Utgiven av Stads- och kommunhistoriska institutet.

Nilsson, Lars, Folkmängden i administrativa tätorter 1800-1970. Historisk tätortsstatistik, del 1, Stockholm 1992. Utgiven av Stads- och kommunhistoriska institutet.

Västerås stad, Statistisk årsbok 1967. Västerås 1967.

BEFOLKNINGEN I VÄSTERÅS STAD 1800-1965

Västerås är en av landets äldsta städer. En stad har funnits här vid Svartåns mynning sedan 1200-talet. Den anses ha funnits sedan senast 1240-talet. Längre var Västerås, liksom många andra städer i riket, liten. Huvuddelen av befolkningen levde på landsbygden och stadsbefolkningen utgjorde en ringa andel av rikets hela befolkning. Idag är Västerås rikets sjätte största kommun, men vägen till denna rang har varit lång. För den tidsperiod vi skall överblicka här, där jämförande data finns för tiden 1800-1950, kan konstateras följande.

I riket fanns 1800 82 städer och 16 av dem var större än Västerås.

I riket fanns 1850 85 städer och 24 av dem var större än Västerås.

I riket fanns 1900 92 städer och 18 av dem var större än Västerås.

I riket fanns 1950 133 städer, men endast 7 av dessa var större än Västerås.

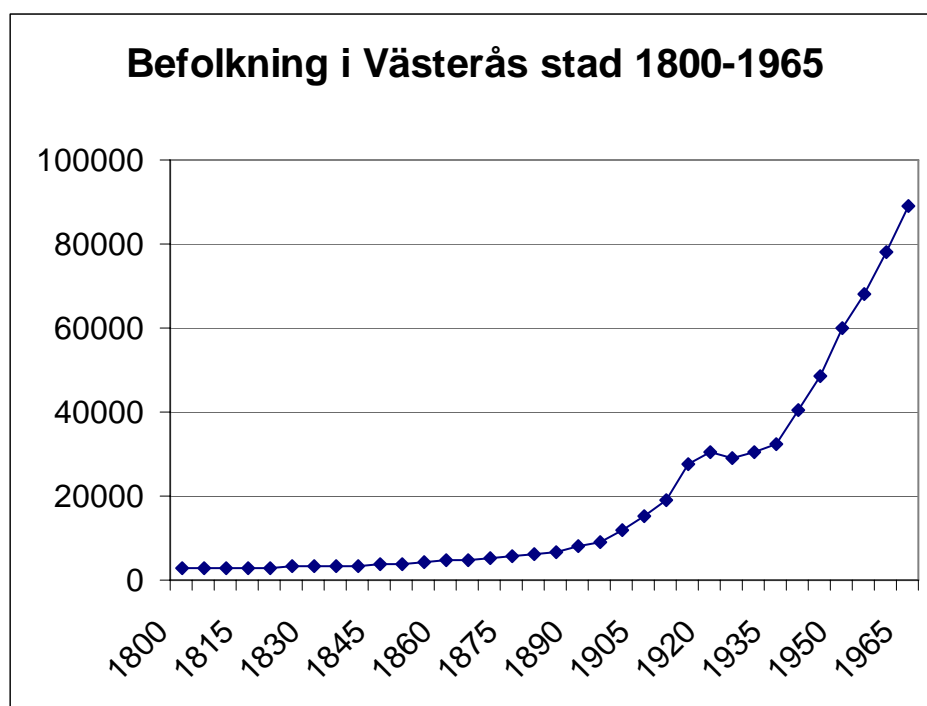
I tabellen nedan redovisas vilka städer detta var. Städerna är angivna i regional kodnummerordning.

År	Västerås stad bef.	Städer större än Västerås
1800	2 824	Stockholm, Uppsala, Norrköping, Kalmar, Västervik, Visby, Karlshamn, Karlskrona, Landskrona, Lund, Malmö, Göteborg, Uddevalla, Örebro, Falun och Gävle
1850	3 780	Stockholm, Uppsala, Eskilstuna, Nyköping, Linköping, Norrköping, Jönköping, Kalmar, Västervik, Visby, Karlshamn, Karlskrona, Kristianstad, Helsingborg, Landskrona, Lund, Malmö, Ystad, Göteborg, Uddevalla, Karlstad, Örebro, Falun och Gävle
1900	11 999	Stockholm, Uppsala, Eskilstuna, Linköping, Norrköping, Jönköping, Kalmar, Karlskrona, Helsingborg, Landskrona, Lund, Malmö, Halmstad, Göteborg, Borås, Örebro, Gävle och Sundsvall
1950	59 898	Stockholm, Uppsala, Norrköping, Helsingborg, Malmö, Göteborg och Örebro
2000	126 328	Stockholm, Uppsala, Linköping, Malmö och Göteborg

I början av 1800-talet bodde i Västerås stad drygt 2 800 invånare. Det dröjde ända till 1820 innan antalet översteg 3 000. Någon gång kring 1854-1855 passerade antalet invånare 4 000-nivån och 1870 hade 5 000-nivån passerats. Under 1880- och 1890-talen tar folkökningen fart och vid sekelskiftet 1900 uppgår stadens folkmängd till 12 000 personer. Genom vissa administrativa ändringar har stadens folkmängd vuxit till 27 500 år 1915. Under början av 1930-talet noteras en svacka i folkmängdstillväxten, men från andra världskrigets slut ökar folkmängden mycket kraftigt. 1971 när Västerås har fått sin nuvarande indelning har befolkning ökat till drygt 118 000. Idag har befolkningen ökat till 127 600 personer. I tabellen nedan redovisas befolkningen i Västerås stad 1800-1965, dvs till några år innan kranskommunerna Skultuna, Tillberga, Dingtuna och Kungsåra inkorporerades.

Tabell 1 Folkmängd i Västerås stad 1800 – 1965

År	Folkmängd	År	Folkmängd	År	Folkmängd
1800	2 824	1860	4 541	1920	30 633
1805	2 953	1865	4 873	1925	29 215
1810	2 731	1870	5 367	1930	30 376
1815	2 907	1875	5 624	1935	32 570
1820	3 093	1880	6 201	1940	40 440
1825	3 247	1885	6 659	1945	48 662
1830	3 337	1890	8 122	1950	59 898
1835	3 337	1895	8 942	1955	68 197
1840	3 414	1900	11 999	1960	77 946
1845	3 709	1905	15 142	1965	89 003
1850	3 780	1910	19 145		
1855	4 085	1915	27 453		

Diagram 1 Befolkning i Västerås stad 1800 – 1965**VÄSTERÅS FOLKMÄNGD 1570 – 1770**

I Sven Liljas sammanställning över städernas folkmängd och tillväxt, finns uppgifter om folkmängden i rikets städer mycket långt tillbaka i tiden. Utifrån vissa geografiska, administrativa, fiskala uppgifter m m har folkmängden uppskattats och beräknats för 40 års intervall 1570 till 1770. I slutet av perioden bygger uppgifterna på tabellkommisionens insamlade material. För en djupare information om de olika metoder som använts för att beräkna och uppskatta folkmängden vid skilda tidpunkter hänvisas till Lilja. Tabellen nedan relaterar således den uppskattade och beräknade folkmängden.

Tabell 2 Uppskattad och beräknad folkmängd i Västerås stad 1570 – 1770

År	Folkmängd
1570-talet	948
1610-talet	980
1650-talet	1 344
1690-talet	2 156
1730-talet	2 316
1770-talet	2 547

Som framgår ovan var Västerås i slutet av 1500-talet en liten stad. I Västerås fanns då ungefär lika många människor som idag ryms i bostadsområdet Talltorp på öster.

BEFOLKNINGEN I SOCKNARNA 1571 – 1900

Sockenindelningen går tillbaka till den äldsta kyrkans indelning av riket. Folkmängden i de 21 socknar som fanns till i början av 1900-talet finns redovisad i tabellbilaga på nästa sida. Det intressantaste i denna statistik är väl det långa tidsperspektivet och att det går att urskilja de enskilda socknarna. Vi kan alltså konstatera att det på 1570-talet beräknas ha bott lika många människor på hela Västerås nuvarande yta som det idag bor på Bäckby. Vid sidan av Västerås Domkyrko var Dingtuna socken den folktätaste.

Källan till denna statistik är Andersson Palm, Lennart: Folkmängden i Sveriges socknar och kommuner 1571 – 1997.

BEFOLKNINGEN I STÖRRE SVENSKA STÄDER OCH I MEDELSTORA STÄDER

Bilagt återfinns också tabeller som redovisar befolkningsutvecklingen i ett urval större och medelstora svenska städer perioden 1800-1950. För åtminstone de medelstora städerna är urvalet subjektivt. Jag har valt ut några medelstora kommuner dels i vår närhet, dels några kommuner som sedan lång tid varit starka städer i riket. För uppgifter om andra städer hänvisas till tidigare angivna källor.

Beräknad och statistisk folkmängd 1571-1900

Källa: Andersson Palm, Lennart. Folkmängden i Sveriges socknar och kommuner 1571-1997.

Socken	1571	1620	1699	1718	1735	1751	1780	1805	1830	1865	1880	1900
Badelunda	411	558	558	586	760	719	829	939	910	1007	1078	1130
Barkarö	274	441	489	557	560	619	620	689	609	683	750	804
Björksta	509	690	1075	1116	1080	1216	1197	1182	1265	1268	1352	1229
Dingtuna	829	815	1300	1412	1514	1681	1737	1788	1842	1958	1848	2034
Haraker	350	426	1327	1500	1000	1064	1143	1218	1282	1555	1591	1582
Hubbo	268	345	267	314	417	421	468	470	418	480	541	740
Irsta	445	793	665	694	897	845	956	1064	991	1198	1208	1297
Kungsåra	279	338	313	356	457	489	457	484	507	532	581	474
Kärrbo	297	485	302	307	577	467	545	603	478	718	659	612
Lillhärad	170	147	528	478	497	486	503	520	527	605	593	619
Lundby	201	257	438	483	548	435	492	548	491	519	516	497
Romfartuna	657	705	1067	1254	1217	1317	1456	1404	1490	1860	2002	1896
Rytterne	423	463	736	670	1017	970	1085	1211	1178	1248	1453	1399
Sankt Iljan	141	242	179	230	245	226	340	485	577	675	656	1226
Sevalla	84	161	556	556	503	475	464	585	467	545	604	620
Skerike	221	374	216	324	308	336	378	419	405	455	448	391
Skultuna	516	624	1140	1209	1229	1187	1216	1351	1398	1595	1897	2726
Tillberga	325	367	480	480	543	580	676	734	663	694	737	843
Tortuna	267	316	550	624	691	716	698	721	705	750	840	916
Västerås Domkyrko	1004	980	2156	1660	2316	2426	2696	2953	3337	4873	6201	11999
Ängsö	306	433	525	525	474	463	461	484	506	576	537	502
Summa	7977	9960	14867	15335	16850	17138	18417	19852	20046	23794	26092	33536

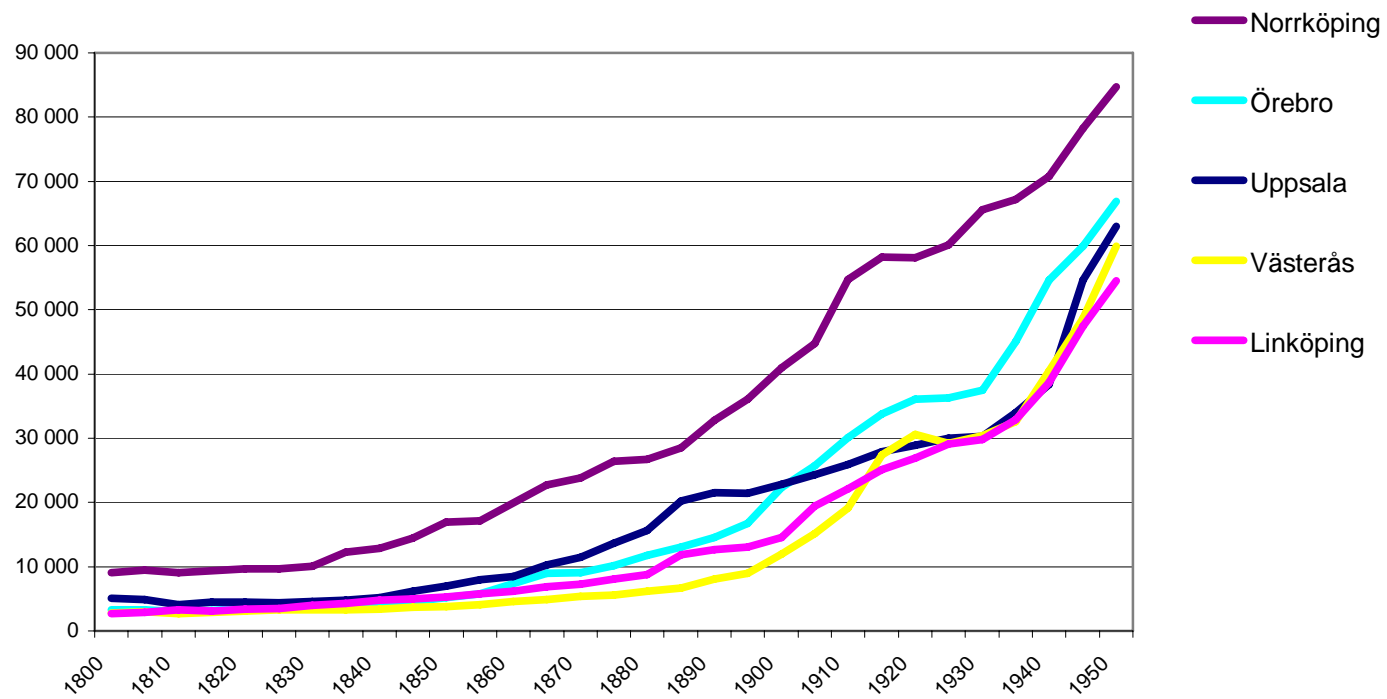
Befolkningsutvecklingen i större svenska städer 1800-1950

	Stockholm	Göteborg	Malmö	Uppsala	Linköping	Västerås	Örebro	Norrköping
1800	75 517	12 804	5 393	5 105	2 680	2 824	3 267	9 089
1805	72 652	12 490	4 932	4 897	2 915	2 953	3 242	9 428
1810	65 474	14 346	5 796	4 076	3 285	2 731	3 013	9 048
1815	72 989	14 591	6 651	4 496	3 138	2 907	3 239	9 331
1820	75 569	16 519	6 723	4 463	3 415	3 093	3 448	9 688
1825	79 473	19 172	8 118	4 420	3 530	3 247	3 964	9 656
1830	80 621	21 036	8 665	4 539	3 960	3 337	4 113	10 030
1835	82 655	19 490	9 375	4 762	4 275	3 337	4 078	12 245
1840	84 161	21 558	10 203	5 203	4 767	3 414	4 227	12 829
1845	88 242	23 891	11 223	6 144	5 033	3 709	4 551	14 415
1850	93 070	26 084	13 087	6 952	5 240	3 780	5 177	16 916
1855	97 952	29 547	15 808	8 006	5 733	4 085	5 807	17 116
1860	113 063	37 043	18 919	8 459	6 138	4 541	7 377	19 956
1865	133 361	57 226	21 889	10 247	6 861	4 873	9 007	22 694
1870	136 016	56 288	25 593	11 433	7 257	5 367	9 100	23 850
1875	152 582	65 858	32 155	13 644	8 112	5 624	10 193	26 457
1880	168 775	76 401	38 054	15 675	8 752	6 201	11 785	26 735
1885	215 688	91 033	44 532	20 202	11 844	6 659	13 018	28 503
1890	246 454	104 657	48 504	21 511	12 649	8 122	14 547	32 826
1895	271 638	114 527	52 470	21 428	13 021	8 942	16 764	36 075
1900	300 624	130 619	60 857	22 855	14 552	11 999	22 313	41 008
1905	324 488	153 003	76 873	24 339	19 419	15 142	25 746	44 760
1910	365 386	167 809	97 282	25 960	22 157	19 145	30 082	54 711
1915	396 153	186 414	109 571	27 916	25 093	27 453	33 792	58 198
1920	419 440	224 528	113 553	28 897	26 920	30 633	36 033	58 098
1925	448 289	232 258	116 348	30 036	29 110	29 215	36 246	60 132
1930	502 213	243 787	131 696	30 313	29 845	30 376	37 522	65 628
1935	534 236	258 345	141 490	33 944	32 926	32 570	45 052	67 180
1940	590 503	293 241	155 506	38 357	38 654	40 440	54 621	70 785
1945	686 407	318 991	171 053	54 598	47 419	48 662	59 919	78 255
1950	744 431	354 381	191 785	63 008	54 542	59 898	66 858	84 675

Befolkningsutveckling i medelstora städer 1800-1950

	Jönköping	Eskilstuna	Gävle	Karlskrona	Kalmar	Falun
1800	2 684	1 341	5 410	10 166	3 293	4 791
1805	2 964	1 530	5 930	10 553	3 656	4 790
1810	3 017	1 855	5 558	10 639	4 237	4 266
1815	3 423	1 946	6 595	11 860	4 536	4 185
1820	3 538	2 010	7 027	11 573	4 762	4 020
1825	3 969	2 393	7 425	11 943	5 053	4 112
1830	4 220	2 679	7 772	11 680	5 401	4 060
1835	4 210	3 013	8 034	12 410	5 798	4 018
1840	4 742	3 260	8 137	12 456	5 964	4 161
1845	5 052	3 475	8 688	13 345	6 158	4 243
1850	6 008	3 961	9 261	14 097	6 634	4 463
1855	6 684	4 031	9 587	14 513	7 554	4 618
1860	7 444	4 628	10 975	15 300	8 061	4 970
1865	9 801	5 296	12 511	16 425	9 115	5 562
1870	10 879	5 716	13 822	16 558	9 275	6 203
1875	13 142	7 143	17 119	16 877	9 947	6 694
1880	16 147	8 411	18 758	18 300	10 963	7 305
1885	19 344	9 271	20 753	19 127	11 819	7 602
1890	19 682	10 909	23 484	20 613	11 772	8 010
1895	21 015	12 064	25 569	22 496	12 288	8 747
1900	23 143	24 725	29 522	23 955	12 715	9 606
1905	24 579	25 967	33 872	26 673	13 915	10 584
1910	26 969	28 364	35 202	27 434	15 535	11 582
1915	28 390	29 616	37 693	28 536	16 136	11 993
1920	29 285	30 253	37 761	27 056	17 563	12 726
1925	29 933	31 172	39 266	27 716	18 435	13 491
1930	30 915	32 674	38 857	28 263	19 800	13 369
1935	33 321	35 682	39 399	28 447	20 692	13 587
1940	36 280	40 725	39 697	29 604	21 439	14 419
1945	40 648	47 052	41 974	31 505	24 400	15 439
1950	44 352	53 386	46 948	31 222	27 094	16 848

Bef utv större svenska städer 1800-1950

Bef utv några medelstora städer 1800-1950

